

ویژگی‌ها و مشکلات زبانی پیامک های فارسی

زیب قریانچور
دکتر احمد رفیعی
دانشگاه گیلان

مقدمه

پیامک « یا « اس ام اس » پدیده ای نوظهور در حوزه فناوری ارتباطات است که به علل گوناگون از جمله سرعت بالای انتقال، سادگی کاربرد، ارزان بودن هزینه‌ی آن در مقایسه با هزینه‌ی مکالمه‌ی تلفن همراه، کوتاه بودن متن آن، خصوصی و آزاد بودن فضا برای ابراز عقیده و انتقال احساسات مورد استقبال فراوان کاربران تلفن همراه در ایران قرار گرفت تا جایی که ارسال و دریافت پیامک جزء برنامه های عادی زندگی بسیاری از ایرانیان شده است.

از زمانی که اولین پیامک در گوشی تلفن همراه یک ایرانی فرستاده شد تاکنون پنج سال می گذرد. رشد استفاده از پیامک در این مدت کوتاه خیره کننده است. مردم ایران در صد روز اول سال ۱۳۸۶ نزدیک به پنج میلیارد پیامک مبادله کرده اند، به تعبیری دیگر به طور متوسط روزانه نزدیک به پنجاه میلیون پیامک ارسال شده است^۱ که در مقایسه با سالهای پیش نشان از رشد چشمگیر استفاده از آن در بین اقشار مختلف مردم دارد. پیش بینی می شود این آمار با افزایش کاربران تلفن همراه در ایران مرتباً در حال افزایش باشد به ویژه

آنکه بسیاری از ادارات دولتی، بانک‌ها و شرکت‌ها با اعلام شماره تلفن همراه، از طریق پیامک با مردم ارتباط برقرار می‌کنند.

مهمترین عامل رشد فزاینده‌ی استفاده از پیامک، پاسخگویی این پدیده‌ی جدید به نیازهای متنوع طبقات مختلف جامعه است؛ از نیازهای تفریحی و سرگرمی گرفته تا انجام دادن کارهای ضروری روزانه. این پدیده که ابتدا در حوزه‌ی ارتباطات شخصی و خصوصی مورد استفاده قرار می‌گرفت در کمترین زمان، کاربرد عمومی و اجتماعی پیدا کرد و در عرصه‌های مختلف رسانه‌ای، اطلاع‌رسانی، نظرسنجی، تبلیغاتی و ایجاد شبکه‌های اجتماعی به کار گرفته شد؛ به طوری که امروزه به جرأت می‌توان آن را مهمترین و فراگیرترین وسیله‌ی ارتباطی در ایران و جهان دانست.

پیامک حوزه‌های مختلف جوامع انسانی را تحت تأثیر قرار داده است و زمینه‌ساز تغییرات فراوانی در نحوه‌ی ارتباطات انسانی خواهد شد. پیامک مانند هر پدیده‌ی نوظهور دیگر مجموعه‌ای از فرصت‌ها و تهدیدهایی را پیش روی جامعه‌ی ما قرار داده است که باید متخصصان و کارشناسان رشته‌های فرهنگی، سیاسی، جامعه‌شناسی، اقتصاد، روان‌شناسی و... به موقع به تحقیق درباره‌ی آن بپردازند تا زمینه‌های بهره‌وری بیشتر و بهتر آن را فراهم آورند.

هدف از این نوشتار بررسی ویژگیها و مسائل زبانی پیامک‌های فارسی و ارائه‌ی پیشنهادهایی برای استفاده بهتر از ظرفیتهای آن برای حفظ گسترش زبان فارسی است. با آگاهی از مزایا و معایب این پدیده برای زبان فارسی می‌توان فرصتهایی را که پیامک برای گسترش زبان فارسی در اختیار ما قرار داده است تقویت کرد و با پیش‌بینی‌ها و پیشگیری‌های لازم از آسیبهای زبانی آن کاست.

واقعیت این است که استفاده گسترده از پیامک، موجب رواج فرهنگ نوشتاری در بین ایرانیان شده و جان تازه‌ای به نامه نگاری، به ویژه نامه نگاری شخصی داده است که به علت ظهور تلفن کمتر مورد توجه

قرار می‌گرفت. همچنین پیامک زمینه ساز شکل‌گیری و رواج نوعی ادبیاتِ همپایانه شده است که تولیدکنندگان آن معمولاً ناشناس باقی می‌مانند.

اما به علل گوناگون از جمله محدودیتهای امکانات گوشی‌های تلفن همراه برای ارسال متنهای فارسی و شتابردگی نویسندگان پیامک‌ها، آسیب‌هایی را نیز به زبان و خط فارسی وارد کرده است که اگر به موقع شناسایی و برای رفع آنها چاره‌جویی نشود تخریب زبان و خط فارسی را به دنبال خواهد داشت.

در این تحقیق با بررسی ۳۰۰۰ مورد از پیامک‌های فارسی که در برخی از مجموعه‌ها از جمله ویلاگ‌ها و پایگاههای اینترنتی جمع‌آوری شده‌اند ضمن معرفی خصوصیات و مشکلات زبان فارسی در مواجهه با این پدیده، راهکارهایی برای پیشگیری از آسیب‌های احتمالی و استفاده‌ی بهتر از زبان فارسی در پیامک‌ها پیشنهاد شده است.

ویژگی‌های سبکی پیامک‌های فارسی

پیامک‌های فارسی با توجه به امکانات فنی که در گوشی‌های تلفن همراه و سیستم‌های مخابراتی برنامه‌ریزی شده است از خصوصیات سبکی خاصی برخوردارند که آنها را در چهار قسمت محتوا، فرم، زبان و خط مورد بررسی قرار می‌دهیم.

۱- محتوا

پیامک‌ها برای ارتباط بین فردی طراحی شده‌اند و در انتقال پیام آنها محدودیت‌های محتوایی وجود ندارد. فضای نسبتاً آزاد متنهایی که بین کاربران تلفن همراه رد و بدل می‌شود امکان ابراز عقاید و احساسات در تمامی موارد را فراهم آورده است. از این رو متن پیامک‌ها بازتاب دهنده‌ی آرام و اندیشه‌های گوناگون در زمینه‌های فردی و اجتماعی است.

تنوع موضوعات پیامک‌ها به حدی است که امکان دسته‌بندی آنها را مشکل کرده است. موضوعاتی همچون اخبار در زمینه‌های مختلف، تفریح و تسلیت به مناسبت‌های گوناگون، احادیث و روایات، سخنان

حکیمانه ، دعا ، مناجات ، نفرین ، لطفه ، جوک ، هزل ، هجو ، سخنان عاطفی ، جملات اروتیک ، اطلاعات علمی ، اظهار نظرهای سیاسی ، اجتماعی و فرهنگی ، معرفی کالاها و تجاری بخشی از آنهاست .

۲- فرم

براساس استانداردهای موجود در تلفن همراه طول پیامک مبادله شده بین دو دستگاه در هر بار ارسال با خط لاتین حداکثر ۱۶۰ کاراکتر و با خط فارسی حداکثر ۷۰ کاراکتر است ، این محدودیت موجب شده است تا متنهای پیامکها به ویژه پیامکهای فارسی ، در کمترین حجم تهیه و ارسال شوند و زمینههای مستعدی برای کمینه‌گرایی و گرایش به سبک مینی مالیسم فراهم آید .

ویژگی‌های مینی مالیسم را می‌توان هم در شگردهایی که برای موجز کردن متن پیامک به کار برده می‌شود دید و هم در فراوانی قالبها و ساختارهای کلامی کوتاه در انواع پیامک‌ها مشاهده کرد .

شگردهای متنوعی برای ایجاز کلامی و استفاده از کمترین حروف و واژه‌ها در متن‌های پیامک فارسی به

کار می‌رود مثلاً :

الف - استفاده از عدد به جای حرف که نوعی بازی و تفتن نیز به شمار می‌رود مثل : « ۷ تیر » به

جای « هفت تیر » .

ب - استفاده از یک حرف به جای واژه که در این مورد استفاده از حروف انگلیسی رواج بیشتری دارد .

مثل : « قریان I » به جای « قریان تو » .

ج - حذف یکی از ارکان جمله مثل حذف فعل

ساختار برخی از کلام‌های ادبی همچون تک مصرع و تک بیت نیز به علت کوتاهی با شرایط پیامک‌ها

همخوانی دارد و زیاد مورد استفاده قرار می‌گیرد . همچنین کاریکلماتورها که کلام کوتاه تصویری‌اند و

قابلیت نقاشی و کاریکاتور شدن دارند (ر . ک . انوشه ، ۱۳۷۶ : ۱۱۳۳) چه نوع جذبی آنها و چه نوع غیر

جدلی شان به علت دارا بودن خصوصیات مینی مالیستی زیاد مورد استفاده قرار می گیرند مانند: « وقتی کتاب

می خوانم چنان غرق می شوم که باید نجات غریق بیاورند » یا « چون قدش کوتاه بود بلند حرف می زد. »

داستانهای کوتاه کوتاه از جمله « فلاش فیکشن ها » و « مایکرو فیکشن ها » نیز در پیامکها کاربرد

فراوانی دارند. مانند: « عشق از دوستی پرسید: فرق من با تو چیست؟ دوستی گفت: من آدم ها را با سلام

با هم آشنا می کنم ولی تو با نگاه. من با دروغ آنها را جدا می کنم و تو با مرگ. »

نوعی دیگر از متن های پیامک وجود دارد که در آن واژگان در کنار علائم و نمادها به کار

می روند و پیام متن گاه با دقت در نحوه ی چینش اجزای آوایی و واژگانی جملات فهمیده می شود

، به تعبیر دیگر نویسندگان این گونه متن ها با استفاده از امکانات شکلی که صفحه کلید گوشی تلفن همراه

در اختیار آنان قرار می دهد و از طریق بازی با کلمات و حروف، متنی عرضه می کنند که برای فهم پیام آنها

باید حتماً آنها را دید. مثل:

« اگه گفتی این چیه؟

0 < _ <

.....

.....

.....

این منم که از دوریه تو فردم.

این گونه متن ها تقلیدی است از شعرهای تصویری و دیداری که در آثار شاعران دهه های اخیر مثل

طاهره صفارزاده دیده می شود (ر. ک. صفارزاده، ۱۳۶۵: ۶۸)

زبان پیامک‌های شخصی، اغلب زبان محاوره‌ای و گفتاری است که در آن واژه‌های عامیانه و خیابانی زیاد دیده می‌شود. زبانی که هنجارگریزی دستوری در آن فراوان به چشم می‌خورد و شکسته نویسی واژگان در آن رواج دارد و غلط‌های املائی نیز در آن زیاد است.

بخشی از این اغلاط ناشی از محدودیت‌های گوشی‌های تلفن همراه در استفاده از زبان فارسی و بخشی دیگر ناشی از شباهت‌دگی نویسندگان است.

یکی دیگر از ویژگی‌های بسیاری از پیامک‌ها بی‌پروایی و عربانی زبان است که معمولاً به علت غیرحضور بودن این نوع ارتباط مورد استفاده قرار می‌گیرد و ریشه در زبان و ادبیات عامیانه دارد. (ر.ک. اکرامی فر، ۱۳۸۶: ۲۴۳ و ۲۴۲)

آزادی نسبی فضای مخابراتی و نبودن محدودیت‌های کنترل‌کننده روی متن‌های ارسالی نیز موجب شده است تا بسیاری از پیامک‌هایی که بین افراد رد و بدل می‌شود به دور از چهارچوب‌های اخلاقی باشد. لحن صمیمانه و خودمانی نیز در اغلب پیامک‌هایی که بین افراد مبادله می‌شود در کنار سادگی زبان از ویژگی‌های نثر پیامک‌های فارسی شمرده می‌شود.

۴- خط

پیامک‌های فارسی معمولاً با دو گونه حروف نوشته می‌شوند:

الف - حروف فارسی: استفاده از زبان فارسی در ارسال پیامک برای فارسی‌زبانان راحت‌تر است اما به علت محدودیت‌های گوشی‌های تلفن همراه که در دست مردم وجود دارد و همچنین محدودیت‌های ناشی از تکنولوژی مخابراتی در ایران، فارسی‌زبانان ترجیح می‌دهند از حروف انگلیسی در ارسال پیامک استفاده کنند. یک تحقیق در سال ۱۳۸۵ نیز نشان می‌دهد که تنها ۸٪ پیامک‌های فارسی با حروف فارسی نوشته شده‌اند. (اکرامی فر، ۱۳۸۶: ۲۴۰) البته با اجرای تمهیداتی استفاده از حروف فارسی در پیامک‌ها افزایش یافته است.^۲

اما تا زمانی که تهیه‌ی برنامه‌ی جامع خط و زبان فارسی در تلفن همراه ، که در کارگروه خط و زبان فارسی در محیط رایانه ای شورای عالی اطلاع رسانی به تصویب رسیده است ، به اتمام نرسد و اجرا نشود و امکانات گوشی هایی که در دست مردم وجود دارد ارتقا نیابد این مشکل همچنان باقی خواهد بود .

ب - حروف انگلیسی : به علت محدودیتهای ارسال پیامک ها با خط فارسی و گران تر بودن هزینه‌ی این گونه پیامک ها ، اکثریت مردم ترجیح می دهند که زبان فارسی را در پیامک‌ها با حروف انگلیسی بنویسند که از آن به زبان « فنگلیش » یا « فنگلیسی » تعبیر می کنند . متن هایی که با این حروف نوشته می شوند قابلیت خوانده شدن در تمامی گوشی های تلفن همراه را دارند.

البته استفاده از شکل نوشتاری و امکانات آوایی زبانهای دیگر برای نگارش زبان فارسی بی سابقه نیست . اسناد و مدارکی موجود است که نشان می دهد زبان فارسی در قرن های نخستین اسلامی به خطوط دیگر از جمله عبری ، مانوی و پهلوی نوشته می شد . (ر . ک . ناتل خانلری ، ۱۳۸۲ : ۳۱۵) و امروزه نیز در آوا نویسی واژگان فارسی از حروف لاتین استفاده می شود . اما استفاده‌ی اضطراری و بی ضابطه‌ی عموم مردم از حروف انگلیسی برای بیان حرف های عادی ، زمینه ساز ظهور مشکلات برای زبان و خط فارسی خواهد شد؛ به ویژه آنکه اغلب این نوشته ها بدون علائم سجاوندی و پشت سرهم نوشته می شود و همین امر خواندن را دچار مشکل می کند .

نگارش زبان فارسی با حروف انگلیسی ، در نگارش واژگانی که صورت مکتوب و ملفوظ آنها با هم متفاوت است با مشکل روبروست . اما بیشترین مشکل این خط در نگارش مصوت های زبان فارسی بروز کرده است زیرا اغلب نویسندگان پیامک‌ها چون از امکانات آوایی و نگارشی حروف انگلیسی اطلاع کافی ندارند در نوشتن مصوت ها سلیقه ای عمل می کنند مثلاً برای نگارش مصوت بلند « او » از « u » یا « ou » و یا « oo » استفاده می کنند بر این اساس واژه‌ی « دوست » به سه شکل نوشته می شود : dust ، doust ،

doost

همچنین مصوت بلند «ای» به شکل‌های «ii»، «ie»، «i» و «e» نوشته شده است. مثلاً واژه‌ی «

باشی» به شکل‌های bashii، bashie، bashi و bashه نوشته شده است.

معمولاً از حروف «a» نیز برای دو مصوت «آ» و «اَ» استفاده می‌شود مثل alan (الان)

ادبیات فارسی و پیامک

بخش مهمی از پیامک‌ها که دست به دست می‌شوند و معمولاً دریافت‌کنندگان نیز آن را برای سایرین ارسال می‌کنند از ویژگی‌های ادبی برخوردارند. مثل کاریکلماتورها، قصه‌های مینوی مالیستی، چستان‌ها، تک مصرع‌ها، تک بیت‌ها یا سخنان حکیمانه و اخلاقی که به زبان ادبی جاری شده باشد.

این متنها یا از دیگران اند که گاه بدون تغییر و گاه با اندکی تغییر در جهت افکار فرستنده، برای سایرین ارسال می‌شوند و گاه نیز فرستنده خود دست به سرودن شعر یا نوشتن متن ادبی می‌زند و اثر خود را برای مخاطب می‌فرستد و بدین‌گونه پیامک در خدمت تولیدات ادبی قرار می‌گیرد.

در این میان شوخ‌طبعی به ویژه طنز جایگاه ویژه‌ای در پیامک‌های ایرانی دارد، در واقع بخش عمده‌ای از این طنزها انتقادی آزادانه از اوضاع و حوادث جامعه است که با استفاده از شوگردهای مختلفی تولید می‌شوند از جمله تغییر دادن آثار شاعران معروف، ساختن فضای غیرمتعارف، کش دار کردن موضوع، استفاده از معانی مختلف واژگان و بازی با الفاظ و عبارات.

البته هزلیات و هجوئیات و طنزهایی که جنبه‌ی اروتیک یا قومی-قبیله‌ای دارد از پسامد بالایی در بین پیامک‌ها برخوردار است. این‌گونه متن‌ها سبب ترویج عبارات رکیک در بین مردم شده است.

اصولاً به واسطه‌ی گسترش پیامک، نوعی ادبیات عامیانه در ایران در حال شکل‌گیری است؛ ادبیاتی مردمی که دور از هرگونه محدودیتهای نظارتی، تولید و در زمانی کوتاه توزیع می‌شود و دست به دست می‌گردد.

مهمترین ویژگی‌های این‌گونه ادبیات که بیان‌کننده‌ی اندیشه‌ها و خواسته‌های درونی یک جامعه است، آن است که از کوتاهی لفظ و گسترگی معنا برخوردارند، تولیدکنندگان آنها معمولاً ناشناس باقی می‌مانند و در آنها بیشتر از زبان گفتار بهره گرفته می‌شود که اغلب عربان و بی‌پرده است و با حال و شأن فرستنده و

گیرنده تغییر می‌کنند. (ر. ک. آکرامی فر، ۱۳۸۶: ۲۵۷-۲۵۸)

در این نوشته‌ها که از ذوق عامه‌ی مردم سرشار است آرایه‌های ادبی به شکل طبیعی به کار برده می‌شوند. آرایه‌هایی که دستمایه‌ی آنها موضوعات و مسائل ملموس و واقعی است که مردم روزانه با آن سروکار دارند. مثل تشبیه زندگی به امتحان در این پیامک که :

« زندگی مثل امتحان دیکته می‌مونه تا می‌خوای غلطهات رو پاک کنی یه نفر داد می‌زنه ورقه‌ها بالا .

۴

پیامک‌ها علاوه بر آنکه زمینه‌هایی برای تولید و توزیع آثار ادبی به وجود می‌آورند و مسیله‌ای برای پاسخگویی به نیازهای ادبی مردم نیز به شمار می‌روند که پیش‌بینی می‌شود در آینده خدمات رسانی آنها بسیار متنوع و گسترده شود. هم‌اکنون شماره تلفن‌هایی وجود دارند که معنی واژه‌ای را اعلام می‌کنند و بنا بر دیوان حافظ برای علاقمندان قال می‌گیرند و ...

آسیب‌شناسی زبانی پیامک‌ها

پیامک مانند هر پدیده‌ی نوظهور دیگر دارای مزایا و معایبی است. تلاش برای شناسایی و بهره‌وری از مزایای آن و آسیب‌شناسی برای کاهش یا از بین بردن معایب آن می‌تواند زمینه‌های رشد طبیعی و مناسب آن را فراهم آورد.

از مزایای پیامک برای زبان و ادب فارسی، رواج فرهنگ نوشتاری در بین مردم و همگانی شدن نگارش و نویسندگی است. این دستاورد برای ملتی که در بین آنان فرهنگ شفاهی بر فرهنگ نوشتاری غلبه داشته است بسیار ارزشمند است.

نگارش همگانی زمینه ساز ساختن واژگان جدید و ترکیبات تازه در زبان می‌شود و موجب گسترش ادبیات به ویژه ادبیات عامیانه می‌گردد.

پیامک در کنار مزایای شمرده شده با مشکلات و مسائل خاصی نیز در حوزه ی زبان فارسی روبروست

این مشکلات ناشی از علل گوناگونی است از جمله :

الف - محدودیت نگارش زبان فارسی در بسیاری از گوشی های تلفن همراه

ب- محدود بودن کاربرد واژگان در پیامک های فارسی

ج - شتابزدگی نویسندگان متن پیامک ها

د- کم سوادى بسیاری از نویسندگان پیامک ها

ه- موقتی بودن متن پیامک ها ؛ بدین معنی که دریافت کنندگان پیامک اغلب با خواندن متن پیامک ،

آن را پاک می کنند .

و- به موقع اقدام نکردن مسئولان و غفلت متخصصان حوزه ی فناوری ارتباطات و تأخیر ورود اهل زبان

و ادبیات برای پیشگیری از آسیب های زبانی پیامک ها .

مهم ترین مسائل پیامک های فارسی در حوزه ی زبان عبارتند از :

۱- فراوانی غلط های املائی و نوشتن نادرست واژگان که از رایج ترین خطاهای پیامک هاست

به خصوص نوشتن واژگانی که صورت ملفوظ آنها با شکل مکتوبشان متفاوت است مثل « خاهر » به جای

« خواهر » و همچنین در نوشتن حروفی که صداهای مشابه دارند مثل « خاتر » به جای « خاطر »

۲- رعایت نشدن دستورخط فارسی که بیشتر ناشی از ناآگاهی نویسندگان و صرفه جویی آنان جهت

استفاده ی بیشتر از فضای محدودی است که برای نگارش در اختیار دارند . نویسندگان گناه مجبورند برای

آنکه پیام خود را در متن بیاورند بعضی از واژگان را به هم بچسبانند مثلاً « گوش جان » را «

گوشجان » بنویسند .

۳- کم توجهی به قواعد دستور زبان فارسی در نگارش متن‌ها که بیشتر ناشی از کاربرد زبان گفتاری در نوشتار است .

۴- استفاده از حروف انگلیسی برای نگارش متن فارسی که نحوه‌ی استفاده از آن به علت سلیقه‌ای عمل کردن نویسندگان از آشنایی فراوانی برخوردار است . این مسئله که در بسیاری از موارد با ابهام در پیام رسانی همراه است ، بزرگترین خطر برای خط و زبان فارسی محسوب می شود .

۵- عربانی زبان در بسیاری از پیامک‌ها و استفاده گسترده از واژگان زبان مخفی که در برخی موارد به هرزه نگاری منجر شده است .

۶- رواج استفاده از واژگان بیگانه در پیامک‌ها به ویژه واژگانی که به نحوی با ابزارهای فناوری اطلاعات و ارتباطات ربط پیدا می‌کند مثل : « چشمان تو دایورت کردم روی دلم خیالی نیست حداقل از روی ویبره برش دار تا اینقدر دلمو نلرزونه » واژگان و ترکیبات خارجی گاه با خط انگلیسی در لابه لای متن فارسی آورده می‌شوند مثل : « می‌گن به ملت کسی نیومده بود رفته بود رو *Screen saver* »

۷- وجود پرش‌های کلامی و حذف برخی از اجزای جمله که به ابهام معنایی منجر می‌شود . این امر ناشی از ماهیت کمینه‌گرایی در نگارش پیامک‌هاست که محدودیت فضای نگارش بر نویسندگان تحمیل می‌کند . البته نگارش زبان محاوره‌ای نیز با ابهام همراه است ؛ زیرا امکاناتی که افراد در زبان گفتاری از آنها برای انتقال پیام استفاده می‌کنند معمولاً در متن پیامک‌ها بازتاب نمی‌یابد مثل لحن گوینده یا حرکات دست و چهره .

۸- استفاده از نمادهای ناآشنا به همراه متن نیز موجب عدم برقراری ارتباط سریع دریافت‌کنندگان پیامک می‌شود . اغلب این نمادها از وبلاگ‌های اینترنتی گرفته می‌شوند که البته برای کسانی که با آن فضا سروکار دارد آشنا به نظر می‌رسد مثلاً شکل زیر اگر در میان متن به کار رود نشان اخم کردن است . (-) :
بعضی از کاربران تلفن همراه نیز خودشان نمادهایی خلق می‌کنند .

۹- دستکاری و تغییر دادن آثار بزرگان ادبیات فارسی که به تحریف سخنان آنان منجر می‌شود مثلاً مصرع دوم بیت « دود اگر بالا نشیند کسر شأن شعله نیست / جای چشم ابرو نگیرد گرچه او بالاتر است » به صورت « ابروان جای دو چشم نگیرند گرچه بالا هستند » آمده بود .

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

پیامک فارسی که حدود پنج سال از تولد او در ایران می‌گذرد ، در پنج سالگی به فریبی رسیده است به طوری که روزانه نزدیک به پنجاه میلیون پیامک در ایران ارسال می‌شود که با گسترش امکانات مخابراتی و افزایش کاربران تلفن همراه و تنوع یافتن کاربرد آن در جامعه ، در آینده‌ای بسیار نزدیک ، جزء لاینفک زندگی مردم خواهد شد و تحولاتی در عرصه‌ی روابط اجتماعی به وجود خواهد آورد که زمینه ساز تحول در فرهنگ ، زبان و ادبیات نیز می‌شود .

مهم‌ترین ویژگی‌های سبکی این پدیده‌ی زبانی عبارتند از : تنوع و گستردگی مضامین ، ایجاز و گرایش به مینی مالیزم در فرم ، آمیختگی واژگان و نمادهای غیرواژگانی در متن ، غلبه‌ی زبان محاوره ، استفاده‌ی زیاد از زبان فنگلیش (نگارش زبان فارسی به خط انگلیسی) ، غلبه‌ی شوخ طبعی به ویژه طنز در آن ، رواج ادبیات عامیانه و عربانی زبان .

زمینه‌ها و عواملی همچون محدودیت نگارش حروف فارسی در بسیاری از گوشی‌های تلفن همراه ، محدودیت سیستم سرویس دهنده‌ی مخابراتی کشور ، بداهه نویسی و شتابزدگی مردم در نگارش متن پیامک و ... موجب شده است تا زبان فارسی در مواجهه با این پدیده با مسائل و مشکلاتی روبرو شود که مهم‌ترین آنها عبارتند از: رواج خط انگلیسی در نگارش زبان فارسی ، عادی شدن نگارش غلط واژگان ، بی‌توجهی به دستور خط فارسی ، کم توجهی به قواعد دستور زبان ، مبهم‌نویسی ، رواج واژگان بیگانه ، رواج واژگان مخفی و ...

در پایان پیشنهادهایی برای بهبود وضعیت زبان فارسی در پیامک‌ها ارائه می‌شود :

- ۱- بررسی مستمر وضعیت زبان فارسی در پیامک‌ها در مراکز دانشگاهی و پژوهشی ؛ و به ویژه در مقایسه با وضعیت زبان کشورهای غیرانگلیسی زبان مانند چین ، روسیه و کشورهای عربی برای شناسایی راههای حفظ و صیانت از زبان فارسی .
- ۲- تقویت کارگروه خط و زبان فارسی در محیط رایانه‌ای که در شورای عالی اطلاع رسانی تشکیل شده است ، از طریق به کارگیری متخصصان زبان و ادب فارسی که با ویژگی‌های سیستم الکترونیکی آشنا باشند .
- ۳- طراحی نرم افزار خط و زبان فارسی که با امکانات گوشی‌های موجود در دست مردم سازگار و مجهز به سیستم غلط‌یاب خودکار براساس دستور خط فارسی باشد و ظرفیت ارسال حجم بیشتری از پیام را در یک بار ارسال کردن داشته باشد .
- ۴- جلوگیری از ورود گوشی‌های تلفن همراه که قابلیت سازگاری با زبان و خط فارسی را ندارند و طراحی و تولید گوشی‌های ملی مجهز به نرم افزار خط و زبان فارسی .
- ۵- کاهش تعرفه‌های ارسال پیامک‌های فارسی به قیمت نصف هزینه‌های پیامک‌های انگلیسی برای تشویق و ترغیب مردم در استفاده از زبان و خط فارسی .
- ۶- عملی کردن بخشنامه‌ی دولت در خصوص الزام سازمان‌های دولتی مبنی بر ارسال و دریافت پیامک با متن فارسی .
- ۷- فرهنگ سازی برای استفاده درست از خط و زبان فارسی در پیامک‌ها از طریق گنجاندن مطالب آموزشی در کتابهای درسی دانش آموزان و همچنین از طریق صدا و سیما .
- ۸- بازنگری در دستور خط فارسی و تطبیق دادن آن با نیازهای امروز به ویژه سازگار کردن آن با ابزارهای جدید فناوری اطلاعات و ارتباطات .

۹- تشکیل گروه‌ها و سازمان‌های غیردولتی (NGO) برای صیانت از زبان و خط فارسی در وسایل

ارتباطی الکترونیکی .

۱۰- راه اندازی پایگاه اطلاع رسانی اینترنتی ویژه‌ی زبان فارسی در پیامک‌ها از طرف سازمانها و نهادهای

مسئول .

پس نوشت‌ها

- ۱- ر. ک. ، مقاله ، « جهانی بزرگ زیر باران رسانه‌های کوچک » در سایت همشهری به نشانی www.hamshahronline.ir
- ۲- ر. ک. ، مصاحبه‌ی احمدیان زارچی در گفت و گو با ایلتا ، « امکان پذیری ارسال SMS فارسی به قیمت اینگلیش » در سایت بازتاب به نشانی www.baztab.com

منابع

- اکرامی فر ، محمود ، مردم شناسی ارتباطات خودمانی ، مشهد ، نشر ایوار ، ۱۳۸۶ .
- امین ، محسن ، زنگ نزن SMS کن ، سایت همشهری به نشانی www.hamshahronline.ir
- انوشه ، حسن ، فرهنگنامه‌ی ادب فارسی (دانشنامه‌ی ادب فارسی) ، ج ۲ ، تهران ، ۱۳۸۱ .
- سقادین ، لی پی ، « زبان فضای مجازی » ترجمه کامیو پارتاریان ، شبکه فناوری اطلاعات ، www.infn.com
- شکرخواه ، یونس ، مخبر نویسی مدرن ، تهران ، خجسته ، ۱۳۸۱ .
- صفا زاده ، طاهره ، طنین در دلنا ، شیراز ، ۱۳۶۵ .
- محمدی فر ، محمد رضا ، شیوه نامه ویرایش ، جلد هفتم (شیوه نامه وب) ، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ، تهران ، ۱۳۸۱ .
- نائل خانلری ، پرویز ، تاریخ زبان فارسی ، ج ۱ ، فرهنگ نشر نو ، ۱۳۸۱ .

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.